

ד"ר אליהו וינוגרד, יו"ר

הוועדה לבדיקת אירועי המערכה בלבנון 2006

ת.ד. 34399

ירושלים 91343

בדואר רשום ובפקס: 03-7450820

נכבד,

הנדון: זכות טיעון טרם פרסום דו"ח סופי

בשם מרשנו, ח"כ עמיר פרץ, הרינו מתכבדים לפנות אליך בעניין הנדון, כדלקמן:

1. כידוע, בזמנים הרלוונטיים לעניין נשוא בדיקתה של הוועדה שבראשותך (להלן: **"הוועדה"**), כיהן מרשנו כשר הביטחון בממשלת ישראל.

2. במתוך חודש אפריל 2007 פרסמה הוועדה דו"ח חלקי. דו"ח זה כלל התייחסות נרחבת של הוועדה למרשנו ולהתנהלותו במהלך ימי המערכה בלבנון.

3. על פי האמור בדו"ח החלקי, הוועדה מתעתדת לפרסם דו"ח סופי, הנוגע לכלל האירועים שהוועדה הוסמכה לבדוק (להלן: **"הדו"ח הסופי"**).

4. במכתב מיום 18.7.07 לאל"מ אורנה דוד מהסנגוריה הצבאית הראשית, הובהר כי הועדה שברשותך מייחסת משקל נכבד לזכותו של מי מבין אלו שעלולים להיפגע מבדיקתה "לדעת את מהות הבדיקה ולקבל הזדמנות נאותה לטעון בנוגע לכך" טרם פרסום הדו"ח הסופי, וכי בכוונת הוועדה לפעול על פי אמת מידה זו.

למותר לציין, כי עניינו של המכתב הנ"ל בזכויותיהם של קציני צה"ל וחיליו העלולים להיפגע מפעולות הוועדה. מכתב זה אינו כולל התייחסות לזכויותיהם של גורמים נוספים העלולים להיפגע ממסקנות הוועדה, ובהם מרשנו

5. זאת ועוד; בהודעת הוועדה לעיתוטת מיום 19.7.07 נמסרו, בין היתר, הדברים הבאים

"כפי שפירטנו בדו"ח החלקי, הוועדה תקפיד לפני גיבוש הנוסח הסופי של הדו"ח לאפשר לכל מי שעלול להיפגע מן הדו"ח לדעת במה הוא עלול להיפגע ולטעון בפניה בטגע למניעה זו - אם הדבר לא נעשה עד כה".

2

6. משכך, נוצר חוסר בהירות בכל הנוגע לאופן בו מתכוונת הוועדה לקיים את זכותו של מרשנו - שהעיד, כידוע, בפניה זה מכבר - להליך הוגן מלא בעניינו, טרם פרסום הדו"ח הסופי

7. למותר לציין, כי הוועדה לא ציינה בפני מרשנו, טרם מתן עדותו בפניה, כי תזמנתו להעיד ו/או עצם מתן עדותו מהוות משום "אזחרה", "התראה" או תחליף למתן חודעה מטעמה בדבר האופן בו הוא עלול להיפגע ממסקנותיה הוועדה לא חודיעה למרשנו עד כה, באופן זה או אחר, במה וכיצד הוא עלול להיפגע מפעולותיה. ומשכך, ברי כי הוועדה לא "אפשרה" עד כה למרשנו - ודאי שלא באופן ברור ינהיג העולה בקנה אחד עם כללי הצדק הטבעי - לדעת במה הוא עלול להיפגע.

8. על כן, נוכח אי בחירות ביחס למתווה ההליך המתקיים על ידי הוועדה, ולשם מימושה של זכותו של מרשנו להליך הוגן, מתבקשת הוועדה הנכבדה לפעול, כדלקמן:

8.1. להודיע למרשנו במה וכיצד הוא עלול להיפגע, בדומה לאופן שפורט במכתב מיום 18.7.07.

8.2. למסור את כל החומר הרלוונטי המצוי בידי הוועדה, והנוגע לעניינו של מרשנו, ובכלל זה: פרוטוקולים, עדויות, מסמכים וכל חומר אחר אשר יש בו כדי להוות בסיס לממצאים, מסקנות או המלצות לגבי מרשנו

8.3. ליתן למרשנו הזדמנות להשמיע את דברו בפני הוועדה, טרם פרסום הדו"ח, לחקור עדים אשר העידו לפני הוועדה, לזמן עדים ולסכם את עמדתו באופן סדור.

9. להלן נבאר את נימוקי בקשתנו זו.

10. בפרק השלישי לדו"ח החלקי שפרסמה הוועדה, שעניינו תחולתם של כללי הצדק הטבעי על פעילותה של הוועדה, ציינה הוועדה כי ביסוד כללי הצדק הטבעי, מצוי הכלל לפיו יש ליידע אדם במה הוא עלול להיפגע וליתן לו הזדמנות נאותה להתייחס לטענות חנוגעות אליו ולחומר עליו הן נסמכות. ובלשון הוועדה (ראו: עמ' 44 לדו"ח החלקי, סעי' 5).

"לטעמנו, דרישות חליבה של הצדק הטבעי הן שאדם ידע במה הוא עלול להיפגע, ובי תינתן לו הזדמנות מלאה - לאחר שניתנה לו הודעה בזו - להתייחס לטענות המועלות נגדו ולחומר עליו הן מבוססות".

11. בהתאם לכך, קבעה לעצמה הוועדה עקרון מנחה, לפיו הוועדה לא תבסס ממצאים או מסקנות בנוגע לפליגי, מקום בו פלוגי לא עיין בחומר הנוגע אליו או שלא ניתנה לו ההזדמנות להגיב על חומר זה. וכך קבעה הוועדה (ראו: עמ' 44 לדו"ח החלקי, סעי' 6).

" קבענו לעצמנו כלל, לפיו לא נבסס ממצאים, מסקנות או המלצות אישיים על חומר שאדם הנוגע בדבר לא הזמנה אליו, ושלא ניתנה לו הזדמנות להגיב עליו".

12. על פי הגישה המקובלת בפסיקה, זכות הטיעון אינה מותנית בקיומה של הוראת חוק מפורשת. היא נגזרת מן החובה של כל רשות מנהלית לפעול בהגינות ובסבירות. הלכה זו מיוסדת מזה שנים ארוכות וכך נסק, למשל, בבג"צ 3/58 ברמן ואח' נ' שר-הפנים, פ"ד יב(2), 1493, 1508.

3

"המשתזר ועולה מכל האמור, כי לפי הכלל הנקוט במשפט המקובל זה מאות בשנים, לא יורשה גוף אדמיניסטרטיבי - ואפילו אדמיניסטרטיבי טהור (לא מעין-שימושי) - לפגוע באזרח פגיעת גוף, רכוש, מקצוע, מעמד וכיוצא בזה, אלא אם-כן ניתנה לנפגע הזדמנות חוגנת להשמעת הגנתו בפני המגיעה העתידה. היקף החובה וצורת ההזדמנות תלויים יהיו, כמובן, במסיבות הקונקרטיות של הענין הנדון".

13. ובעניין זה נקבע בבג"צ 4914/94 טרנר נ' מבקרת המדינה ואח', פ"ד מט(3), 771, 791 (להלן גם: "עניין טרנר") כי זכות הטיעון מתחייבת כל אימת שמתקיים חשש לפגיעה בכבודו של האדם:

"הערך המוגן של כבוד האדם, בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, אף הוא מחייב את המסקנה כי גם פגיעה בכבוד האדם לתכלית ראויה, לא ראויה לה שתיעשה קודם שימצא, מי שבבדו עלול להפגע, את זכות הטעון, במובן של קבלת חומר חראיות בשלמותו והזדמנות להגיב עליו, זכות שהיא "חגורת ביטחון" כנגד פגיעה "העולה על הגדרש".

14. צידו השני של המטבע בעניין זכות הטיעון הינה זכות השימוע. על זכות זאת עמד בית המשפט בבג"צ 113/52 זקס נ' שר התעשייה והמסחר פ"ד 703, 696.

"הצדק האלמנטרי דורש שלפני שחורצים את גורלו של האזרח תינתן לו הזדמנות להסביר את המצב כדי להסיר את החשד".

15. היבט נוסף של זכות הטיעון מתבטא בזכות לקבל את כל חומר הראיות הקשור לאדם העומד להיפגע ממסקנותיו של הגוף המינהל, ומתן זכות להגיב על אותו חומר ראיות (ראו: עניין טרנר, עמ' 790).

"משנמנע מן הנמגע לקבל את כל חומר הראיות, חרי שבכך נמנמה זכותו לטעון, אינו עליו ערך להראות כי במקרה המיוחד גם הביא הדבר לעיוות דין. החשש (גם אם אינו מבוסס) כי נפלה שגגה מלפני הרשות בהחלטתה המוגעת, מובנה בעצם העובדה כי זכות הטיעון כנגד הראיות שנתקבלו לא עמדה לנפגע במלואה".

16. עקרונות הצדק הטבעי, המהווים חלק מזכותו של אדם לקיום הליך הוגן בעניינו¹ - משתקפים היטב גם בהסדר התנהקתי שהנקבע בסעיף 15 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968 (להלן: **"החוק"**), הקובע כך:

" 15 (א) ראותה ועדת חקירה שפלוגי עלול להיפגע מן חחקירה או מתוצאותיה, יודיע לו יושב-ראש הועדה במה הוא עלול להיפגע ויעמיד לרשותו, בדרך שימצא לנכון, את חומר הראיות הנוגע לאותה פגיעה וחנמנא בידי הועדה או בידי מי שהוטל עליו לאסוף חומר לפי סעיף 13 (...)

(ב) אדם שחודע לו כאמור בסעיף קטן (א) רשאי להתייצב לפני הועדה, אם בעצמו ואם על ידי עורך דין, להשמיע דברו ולחקור עדים, אף אם כבר העידו לפני הועדה, ורשאית הועדה להתיר לו להביא ראיות, והכל בענין המגיעה כאמור".

¹ ראובן, בעמ' 44 לדו"ח החלקי. בסעי' 7, קובעת הוועדה כי כללי הצדק הטבעי חנים חלק מן הזכות להליך הוגן

4

17. על אף שבעניינו מדובר בוועדת בדיקה ממשלתית (במובחן מועדת חקירה ממלכתית), כוונה של החסדר דנא יפה גם לעניינונו.

18. אמנם לשיטתה של הועדה, סעיף 15 הנ"ל אינו חל על עבודתה, והיא רשאית "לבחון את סדרי האיוון הראויים המתאימים לתפקידה..." (ראו: עמ' 43, סעיף 3 לדו"ח החלקי). ואולם, היועץ המשפטי לממשלה הצהיר במפורש בתשובה לעתירה שהוגשה לבג"ץ 6728/06 עמותת אומץ נ' ראש ממשלת ישראל (טרם פורסם) כי יש להחיל על הוועדה חסדר דומה להסדר המפורט בסעיף 15 הנ"ל:

" בכלל בהעדר סיבה מיוחדת לטעות מכך - יש להחיל במקרה דין חסדר דומה למפורט בסעיף 15 לחוק ועדות חקירה, תוך שהיקפה של זכות הטיעון בכל מקרה קונקרטי יקבע על ידי הועדה, זאת בהתאם לנסיבות אותו מקרה".

(שם, עמדת היועץ המשפטי לממשלה כפי שהיא מצוטטת בסעיף 38 לפסק דינה של כבוד השופטת איז מרוקצ'יה).

19. דברים אלה אף מצאו את ביטויים בפסק הדין של בית המשפט העליון אשר קבע:

"סעיף 15 לחוק ועדות חקירה, המחייב את ועדת החקירה ליידע אדם שעלול להיפגע ממסקנותיה, ומסדיר, למעשה, את זכות הטיעון לפי שעלול להיפגע ממסקנותיה של ועדת חקירה ממלכתית, אינו חל אומנם על ועדת וינוגרד מכוח חוק, אולם המדינה תבחירה בכתב תשובתה כי מתן זכות טיעון לפי שעלול להיפגע מפיעה של ממש מפעולה מסוימת היא זכות המוקנית לכל אדם, כחלק מעיקרי הצדק הטבעי, אף אין הוראת חוק קונקרטית המחייבת זאת. לפיכך, כך הובהר, שבוד היועץ המשפטי לממשלה כי גם במקרה של ועדת בדיקה ממשלתית יש להחיל הסדר דומה להסדר המפורט בסעיף 15 הנ"ל. ואכן, במעל, כך הצהיר נציג המדינה, הוסמכה הועדה לשלוח "מכתבי אזחרה" ולהמליץ על מסקנות אישיות, בדומה לוועדת חקירה ממלכתית, והיא חונתנה לשגר מכתבי אזחרה לאישים הנחקרים, במידת הצורך, כפי שנעשה בעניינה של ועדת בדיקה אחרת לוועדת השופט זיילר לתקירת האחים פריינמאן".

(שם, סעיף 19 לפסק דינו של כבוד המשנה לנשיאה בית המשפט העליון, השופט אי ריכליו).

20. למעשה, הנימוק שלפני הוועדה תחיל חסדר דומה להסדר הנהוג בסעיף 15 לחוק ועדות חקירה הינוה שיקול בדיחית העתירה כנגד הקמתה של הועדה. תשובת היועץ המשפטי לממשלה לעתירה והצהרה המפורש של נציג המדינה בדיון סללו למעשה את הדרך לפתיחת דיוני הוועדה.

21. ולכך נוסף הטעם הבא: למסקנות ולהמלצות אישיות של הועדה אמור להיות תוקף אופרטיבי, וזאת נוכח תפיסות יסוד של המשטר החוקתי הנוהג וכללי מימשל תקינים מסקנות והמלצות אלו - כמי גם ממצאים הנזקפים לחובתו של אדם - אמורים להשליך על גורלם הציבורי של הנוגעים בדבר הם יכולים לחרוץ גייה זה. משכך, קיים משנה תיקף לדוה להקפיד בקיום הזכות להליך הוגן, בהתאם למשמעות המעטית המפורטת לעיל (ואפילו יהא בכך כדי לעכב במידת מה את השלמת עבודתה החשובה של הוועדה)

5

22. על כן, ככל שבדעת הועדה לכלול בדו"ח הסופי שיפורסם על ידי ממצאים או מסקנות והמלצות אישיות, דין הוא כי הועדה תיישם באורח מוקפד והולם את חוראות סעיף 15 לחוק.

23. מכל מקום, תואיל והוועדה תבחירה בדו"ח הביניים כי היא מחויבת להקפדה מיטבית, כלשונה, על סודות חליבה של כללי הצדק הטבעי - ובכלל זה מתן חודעה לאדם במה עלול הוא להיפגע; הצבעה על ראית יעובדות שישמשו בסיס לפגיעה זו; ומתן הזדמנות לאדם להבע עמדתו לגבי ראיות אלו² - ברי כי גם בהתאם לאמות המידה שקבעה הועדה לעצמה, יש להקפיד על זכותו של מרשנו להליך הוגן טרם פרסום הדו"ח הסופי.

24. משכך, מתבקשת הוועדה הנכבדה לפעול בהתאם למתווה שפורט בסעיף 8 לעיל, המממש את הזכות להליך הוגן.

בכבוד רב,

בעז בן צור, עו"ד

רמי בובליל, עו"ד

איתן לירז, עו"ד

הענק:

ח"כ עמיר פרץ

היועץ המשפטי לממשלה - מר מנחם מוזן.